

KS. FRANCISZEK GRENIUK

KRONIKA SEKCJI TEOLOGII MORALNEJ KUL ZA ROK 1978-1979

I. Studenci: Na rok akademicki 1979-1980 przyjęto na sekcję teologii moralnej kursu wyższego Wydziału Teologicznego KUL 4 księży studentów.

II. Prace dyplomowe napisały i odpowiednie stopnie uzyskały następujące osoby:

A. Prace doktorskie

1. Ks. mgr Zdzisław Miałchowski, na wniosek Komisji Rady Wydziału Teologicznego z dnia 3 IV 1979 r., uzyskał doktorat z teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Motywacja moralna jedności Kościoła w kazaniach i wykładach Johna*

Henry'go Newmana (Lublin 1979 ss. XVII+298 mps). Publiczna obrona rozprawy doktorskiej odbyła się przed komisją w składzie: ks. prof. E. Kopeć — przewodniczący, ks. prof. W. Poplatek z KUL i ks. doc. H. Juros z ATK — recenzenci, ks. doc. S. Rosik — promotor.

Problematykę swej rozprawy przedstawił Autor w czterech zasadniczych rozdziałach, poprzedzonych rozdziałem wstępnym, w którym zaprezentowane zostały szkicowo stosunki między Kościołem anglikańskim i katolickim od czasów reformacji do XIX w. włącznie. Rozdział pierwszy jest odtworzeniem poglądów Newmana na temat struktury i jedności Kościoła z okresu przed konwersją na katolicyzm. W rozdziale drugim natomiast Autor omówił źródła jedności Kościoła według Newmana w okresie, gdy już uznał Kościół rzymskokatolicki, widząc je głównie na płaszczyźnie prawdy. W rozdziale trzecim z kolei zostały omówione przeszkody jedności, do których Autor zaliczył antykatolicką tradycję protestancką, ich specyficzną mentalność, wyrażającą się w języku, prawie oraz w różnych instytucjach czy postawach (np. fanatyzm). W rozdziale ostatnim przedstawił warunki realizacji jedności Kościoła, zaliczając do nich wzrastanie w doskonałości chrześcijańskiej, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności dawania świadectwa prawdy i miłości, klimat wzajemnego poszanowania i zrozumienia oraz akceptację pozytywnych wartości przy krytycznej ocenie różnic w stosunku do Kościoła anglikańskiego.

Cennym dorobkiem Autora omawianej rozprawy jest opracowanie zagadnienia szczególnie ważnego i interesującego dla teologów moralistów, jakim jest motywacja moralna jedności Kościoła. Dało to wspaniałą okazję do zaprezentowania tak ważkich problemów jak autorytet i wolność, tolerancja i posłuszeństwo, prawo Boga i sumienie, godność ludzka i szacunek dla prawdy. Autor rozprawy wykazał dobrą znajomość źródeł, rzetelne wykorzystanie opracowań krajowych i zagranicznych, zgłębiając przy okazji meandry teologii anglikańskiej, dzięki czemu polska teologia moralna zyskała w omawianej rozprawie cenny przyczynek naukowy.

2. Ks. mgr Andrzej Franciszek Dziuba, na wniosek Komisji Rady Wydziału Teologicznego, z dnia 19 V 1979 r., uzyskał doktorat z teologii moralnej, na podstawie rozprawy pt. *Mikołaj z Mościsk teolog moralista XVII wieku* (Lublin 1979 ss. XXXV+369 mps BKUL). Publiczna obrona rozprawy miała miejsce przed komisją w składzie: ks. prof. E. Kopeć — przewodniczący, ks. dr hab. S. Rosik z KUL i ks. dr hab. K. Śmigiel z Gniezna — recenzenci, ks. doc. F. Greniuk — promotor.

Niezbędnym czynnikiem warunkującym właściwe uprawianie nauki jest znajomość — choć ogólna — jej przeszłości. Praca więc historyka teologii, zwłaszcza moralnej, ma ogromne znaczenie dla zrozumienia ciągłości myśli twórczej, jej adaptacyjnej siły dla każdej epoki i każdego pokolenia. W tym nurcie znalazła się rozprawa ks. Dziuby, która stanowi próbę ukazania dorobku teologicznomoralnego Mikołaja z Mościsk na tle przemian i procesów, jakie wówczas przeżywał świat i nauka, szczególnie teologia, a zwłaszcza teologia moralna.

Autor naszkicował najpierw sytuację teologii moralnej w Europie zachodniej oraz w Polsce na przełomie XVI i XVII w. Ukazane procesy przemian stanowiły bazę dla zrozumienia wielu faktów z życia dominikańskiego teologa oraz ukazania niektórych zagadnień metodologicznych i formalnych, a także i treściowych jego dzieł teologicznomoralnych. Na tak zarysowanym tle Autor opierając się na archiwaliach, szczególnie dominikańskich, zaprezentował obszerną biografię, dokonując wielu dalszych wyjaśnień i uściśleń, a niekiedy poprawek błędnych informacji. Postać Mikołaja z Mościsk jawi się jako niezwykle bogata tak na odcinku działalności administracyjnej, jak i naukowo-dydaktycznej. Całość obrazu uzupełnia ogromnie interesująca osobowość.

Odnosnie do twórczości pisarskiej autor dokonał dalszych wyjaśnień historyczno-genetycznych i edytonskich. Pisma filozoficzne i teologicznomoralne wyrosły na bazie zajęć dydaktycznych w Studium Generalnym w Krakowie. Natomiast spuścizna ascetyczno-mistyczna ma swe źródła w działalności Mikołaja z Mościsk na niwie kierownictwa duchowego i w konferencjach głoszonych u dominikanek i norbertanek krakowskich.

W zakresie źródeł poznania teologii moralnej, zdaniem autora, Mikołaj z Mościsk jest typowy dla swego wieku. Wysunięcie na pierwszy plan autorytetu teologów odbiło się niekorzystnie na czerpaniu z Pisma św. i tradycji patrystycznej oraz magisterium Kościoła. Tradycja naukowa okazała się i w wypadku krakowskiego teologa o wiele silniejsza niż teoretyczne, bardziej poprawne i słuszne założenia metodologiczne. W korzystaniu z autorytetu teologów Mikołaja z Mościsk nie preferuje przedstawiciele określonej szkoły teologicznej czy zakonu, jak to miało miejsce np. w twórczości Adama z Opatowa czy T. Młodzianowskiego.

Argumentacja stosowana przez Mikołaja z Mościsk jest poprawna. Bardzo często odbiega on od scholastycznego systemu argumentacji, przechodząc do bardziej swobodnej prezentacji określonych zagadnień czy kwestii moralnych. Wykład, zdaniem autora rozprawy, cechuje wyraźna przejrzystość oraz zwartość i poprawność. Cenne są także argumenty w postaci obserwacji czy przykładów z życia. Stanowią one pewne dane o ówczesnej obyczajowości i religijności polskiej. Wykład prowadzony jest w języku łacińskim, który spełnia wymogi terminologiczne oraz jest wystarczającym narzędziem przekazu treści teologicznomoralnych.

Mikołaj z Mościsk nie zna rozróżnienia teologii moralnej na ogólną i szczegółową. Dzieła jego nie dadzą się zaszeregować do jednego z tych działów. Podobnie i w treści nie ma wydzielonych traktatów czy części, które można by zaliczyć do ogólnej lub szczegółowej teologii moralnej. Dominikański teolog opracował tylko te zagadnienia, które, jego zdaniem, były konieczne dla omówienia problematyki sakramentu pokuty. Zaprezentował on naukę o grzechu oraz sakramentach, oczywiście w aspekcie sakramentu pokuty. Przy okazji omawiania tych zagadnień zamieścił sporadycznie inne, szczegółowe problemy. Na przykład zagadnienia cnót omówił przy okazji prezentowania grzechów przeciw tym cnotom, podobnie też w wypadku dekalogu. Omówione marginalnie zagadnienia teologii moralnej ogólnej czy szczegółowej niekiedy rozwinął w działach ascetyczno-mistycznych.

Prezentacja dorobku Mikołaja z Mościsk w zakresie węzłowych zagadnień teologii moralnej pozwoliła stwierdzić ks. Dziubie, że był to teolog konsekwentny w przeprowadzaniu określonej koncepcji wykładu zagadnień moralnych. Podporządkowanie wszystkich dzieł teologicznych zagadnieniom pokuty, zwłaszcza w jej wymiarze sakramentalnym, w znacznym stopniu zawazyło na doborze i sposobie omówienia poszczególnych zagadnień teologicznomoralnych.

W twórczości teologicznomoralnej Mikołaja z Mościsk w znacznym stopniu doszły do głosu elementy ściśle teologiczne. Autor stwierdza, że w węzłowych zagadnieniach można dostrzec człowieka i jego życie moralne, a nie tylko abstrakcyjne analizy i uściślenia pojęć. Teologia moralna Mikołaja z Mościsk jest pojęta jako sakramentalna wizja przemiany człowieka, realizująca się na płaszczyźnie życia moralnego jak i właściwie pojętej ascezy chrześcijańskiej.

Całościowy obraz dorobku Mikołaja z Mościsk jako teologa moralisty, mimo pewnych braków, utwierdza w przekonaniu, że jest to dorobek wartościowy, jak stwierdza ks. Dziuba, i na trwałe wszedł on do dziejów teologii moralnej na gruncie polskim. Oprócz tradycyjnej nauki i ujęć prezentuje pewne własne próby i poszukiwania. Z polskich teologów moralistów na Mikołaja z Mościsk powołuje się

Samuel z Lublina oraz F. Ohm-Januszowski. Mimo, że Sz. S. Małkowski nie wymienia nigdy Mikołaja z Mościsk jako swego mistrza, to jednak trzeba przyjąć, że wywarł na niego pewien wpływ.

Ostatecznie autor stwierdza, że Mikołaj z Mościsk w całej swej twórczości jawi się jako przedstawiciel sakramentalnej i ascetycznej koncepcji życia chrześcijańskiego. Całokształt dzieł teologicznomoralnych poświęcony jest sakramentalnemu momentowi duchowej przemiany człowieka. Mikołaj z Mościsk, mimo wielu oryginalnych i samodzielnych myśli i konstrukcji metodologicznych, pozostał w znacznym stopniu zależny od zastanego stanu teologii, a w tym i teologii moralnej.

B. Prace licencjackie

a) Pisana pod kierunkiem ks. doc. F. Greniuka:

R. W. Bania OFM Conv. Nauka o grzechu Bazylego Rychlewicza teologa moralisty.

b) Pisana pod kierunkiem ks. dr. hab. S. Rosika:

ks. J. Leligdan. Przyczyny samobójstw i ich ocena etyczna.

c) Pisana pod kierunkiem ks. prof. S. Witka:

ks. I. Mroczkowski. Problematyka moralna w pismach Stanisława Przybyszewskiego.

C. Prace magisterskie

a) Pisane pod kierunkiem ks. doc. F. Greniuka:

1. ks. G. M. Erlebach. Ocena moralna stosowania hipnozy.

2. A. Szponar. Próba ustalenia koncepcji postawy moralnej.

b) Pisane pod kierunkiem ks. dr. hab. S. Rosika:

1. B. Antonowicz. Zagadnienie braterstwa w świetle dokumentów Soboru II Watykańskiego.

2. J. Kowalik. Założenia i cele wychowania laickiego w świetle polskiej powojennej literatury publicystycznej.

3. A. J. Makówka. Współczesna profilaktyka przeciwalkoholowa w świetle zasad moralności chrześcijańskiej.

4. S. J. Pietkiewicz. Moralny obowiązek troski o chorych a sakrament namaszczenia.

5. S. M. Walas. Naczelne wartości etyki lekarskiej w świetle polskiej literatury marksistowskiej.

6. A. Woźniak. Prawo do prawdy, wiedzy i wolności badawczej w świetle nauki II Soboru Watykańskiego.

c) Pisane pod kierunkiem ks. doc. W. Słomki:

1. M. T. Dziewiecki. Wiara chrześcijańska i motywy jej akceptacji w pismach Avery Dullesa SJ.

2. ks. F. Gałdyś. Charakterystyka cechy duchowości Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej.

3. ks. S. Gryń. Przystosowana odnowa formacji zakonnej w świetle instrukcji „Renovationis causam”.

4. S. W. Laternus. Koncepcja życia chrześcijańskiego w publikacjach „Przeglądu Powszechnego”.

5. B. M. Pindera. Rola Eucharystii w chrześcijańskim życiu wewnętrznym.

6. W. W. Sieniawski. Problem poznania Boga według teorii życia wewnętrznego ks. Aleksandra Zychlińskiego.

7. E. L. Szaniawski. Liturgiczny aspekt życia duchowego prezentowany na łamach czasopisma „Mysterium Christi”.

d) Pisane pod kierunkiem ks. prof. S. Witka:

1. J. Dobrowolski. *Moralność małżeńska i rodzinna mieszkańców wysp Trobrianda.*
2. B. Gębczyk. *Dialektyczny charakter moralności chrześcijańskiej.*
3. ks. J. A. Jureczek. *Sakrament pokuty i osobowość spowiednika w aspekcie potrzeb i postulatów młodzieży dorastającej.*
4. W. Kamiński. *Moralność życia mieszkańców wyspy Flores w świetle listów polskich misjonarzy.*
5. K. Kieszek. *Aspekty moralne w twórczości Jana Kasprowicza.*
6. H. Stawniak. *Problematyka moralna w pamiętnikach bezrobotnych.*

III. Prace sekcji. Poza normalnymi zajęciami dydaktycznymi prowadzonymi według programu obowiązującego na Wydziale, na miejscu w Lublinie oraz w punktach konsultacyjnych, pracownicy sekcji przejawiali swą aktywność także w innej formie. I tak: 1° przygotowali wspólnym wysiłkiem kolejny zeszyt moralny „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” na 1979 r. Ks. doc. F. Greniuk (wraz z Zarządem) przygotował doroczny zjazd naukowy teologów moralistów polskich, który obradował w Metropolitalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Poznaniu, w dniach 19-20 IV 1979 r. Podczas tegoż zjazdu referaty naukowe wygłosili: ks. dr hab. S. Rosik (*Praca jako uczestnictwo człowieka w stwórczo-zbawczych planach Boga*) i ks. doc. W. Słomka (*Praca jako środek doskonałości chrześcijańskiej*). Katedra Teologii Życia Wewnętrznego zorganizowała IV Tydzień Duchowości pod nazwą „Homo meditans” w dniach 12-16 III 1979 r. Podczas tego tygodnia referaty wygłosili następujący pracownicy sekcji: ks. doc. W. Słomka (*Rola medytacji w chrześcijańskim życiu wewnętrznym*); ks. prof. S. Witek (*Zagadnienie medytacji w kulturze religijnej Tybetu*) i ks. dr Z. Wit (*Liturgia uprzywilejowanym miejscem medytacji chrześcijańskiej*).

Ponadto referaty przedstawili: ks. dr E. Walewander (*Zjawisko medytacji w dzisiejszym świecie*) i ks. dr F. Drączkowski (*Zagadnienie medytacji w nauce Ojców Kościoła*).